

Rekonstrukcjonizm postmodernizm

i

27 lipca 2012

Rekonstrukcjonizm – zaznaczył się w Ameryce, w Polsce uprawiany jeszcze ostrożnie na obrzeżach pedagogii postmodernistycznych. Głosi m.in., że zmiana społeczna jest nieunikniona. Korzystniej, gdy zmiana ta nie jest wynikiem nieukierunkowanego dryfu, lecz jest ukierunkowana. Ponieważ przyszłość zapowiada jakąś formę kolektywizmu, a alternatywami są tu albo porządek autorytarny, albo kolektywizm demokratyczny – pewne grupy powinny przeć do kolektywizmu demokratycznego. Wiele jest grup, które prą jednak do autorytaryzmu. Grupą, która może być najbardziej oddaną wartościom demokratycznym są nauczyciele.

Dlatego nauczyciele powinni być architektami nowego porządku społecznego. Muszą mieć największą wiedzę, szeroką kulturę pedagogiczną. Zapowiada zwrot ku pedagogice podstawowej, powrót do przerwanych nurtów rozwojowych pedagogiki polskiej (Sośnicki), studiowania wszystkich ważnych nurtów teorii pedagogicznych we współczesnym świecie, udostępniania w specjalistycznych seriach reprezentujących je tekstów studentom, nauczycielom, praktykom sfery publicznej, rodzicom. Przedstawiciele: O. Rugg, G. Counts, T. Brameld; w Polsce analizuje: Z. Kwieciński, H. O. Rugg.

Postmodernizm – nurt kulturowy, mający swe odbicie również w pedagogice. Zaciera się różnica między kulturą popularną a kulturą wysoką, awangardą a kiczem. W kulturze – wiele swobodnej gry, wszystko jest dopuszczalne, wieloznaczność, różne mody, dowolne używanie cytatów, wzajemnych określeń, parodii, pastiszów. W pedagogice – zgoda na różnorodność, niejednoznaczność, odrzucenie wszelkich wzorców, autorytetów, fundamentalnych idei. Według postmodernizmu edukacja jest nie tyle oświeceniem, narzucaniem postaw niewiedzącym przez

wiedzących, co odgórnym kształtowaniem tożsamości innych.

Postmodernizm zakłada brak jakiegokolwiek urabiania. Postmoderniści chętnie sięgają do tekstów popularnych (poezja, teksty piosenek, symboli, znaków, tytułów gazet, symboliki związanej z subkulturami młodzieżowymi) i czynią je przedmiotem precyzyjnych analiz. W konkluzji głoszą, że pedagogika nie może rościć sobie prawa do prawdy i szczególnej pewności poznania naukowego. Przedstawiciele: M. Foucault, R. Rorty, J. F. Lyotard, G. Ulmer, J. Derrida; w Polsce: analizuje m.in. T. Szkudlarek.[\[1\]](#)

Rekonstrukcjonizm i postmodernizm to dwa znaczące nurty filozoficzne i pedagogiczne, które odegrały kluczową rolę w kształtowaniu współczesnej myśli edukacyjnej. Oba podejścia, mimo że wywodzą się z różnych tradycji intelektualnych, stanowią istotne odpowiedzi na problemy związane z edukacją, społeczeństwem oraz miejscem jednostki we współczesnym świecie. Rekonstrukcjonizm, związany z myślą progresywną, skupia się na przekształceniu społeczeństwa za pomocą edukacji i rozwoju moralnego. Z kolei postmodernizm podważa tradycyjne formy myślenia o wiedzy, prawdzie i tożsamości, wnosząc krytykę wobec wielkich narracji oraz proponując bardziej relatywistyczne i pluralistyczne podejście do edukacji. Oba te nurty różnią się w swoich założeniach i celach, ale łączy je krytyczny stosunek do tradycyjnych modeli edukacji.

Rekonstrukcjonizm, jako jeden z głównych nurtów myśli edukacyjnej XX wieku, wyrósł z przekonania, że edukacja powinna być środkiem zmiany społecznej. Twórcą tego kierunku jest amerykański pedagog George S. Counts, który w swojej pracy „Dare the School Build a New Social Order?” z 1932 roku postawił pytanie o rolę szkoły w kształtowaniu nowego społeczeństwa. Counts, podobnie jak wielu innych rekonstrukcjonistów, wierzył, że edukacja może stać się siłą napędową w tworzeniu bardziej sprawiedliwego, demokratycznego i zrównoważonego społeczeństwa. Rekonstrukcjonizm pedagogiczny zakłada, że nauczyciele i szkoły mają obowiązek nie tylko

przekazywać wiedzę, ale także angażować uczniów w refleksję nad problemami społecznymi i politycznymi oraz aktywnie przygotowywać ich do roli obywateli zdolnych do krytycznego myślenia i podejmowania działań na rzecz zmiany.

Główne założenia rekonstrukcjonizmu opierają się na przekonaniu, że szkoły powinny odgrywać kluczową rolę w transformacji społecznej, a nie jedynie odtwarzać istniejące struktury władzy i hierarchie. W tym ujęciu edukacja jest narzędziem budowy bardziej sprawiedliwego społeczeństwa, w którym promuje się równość, sprawiedliwość i wspólne dobro. Pedagogowie rekonstrukcyjniści kładą duży nacisk na edukację obywatelską, w której uczniowie uczą się nie tylko o prawach i obowiązkach obywatela, ale także o mechanizmach władzy, instytucjach demokratycznych i możliwościach działania na rzecz zmiany. Proces edukacyjny w duchu rekonstrukcjonizmu opiera się na refleksji nad rzeczywistością społeczną, a także na aktywnym uczestnictwie uczniów w projektach i działaniach mających na celu rozwiązanie konkretnych problemów społecznych, takich jak nierówności, niesprawiedliwość, czy degradacja środowiska.

Rekonstrukcjonizm odrzuca zatem tradycyjny model szkoły jako instytucji transmisyjnej, w której wiedza jest przekazywana w sposób pasywny, a uczniowie są jedynie odbiorcami informacji. Zamiast tego, proponuje model aktywnego, dialogicznego i problemowego nauczania, w którym uczniowie są angażowani w krytyczną refleksję nad otaczającym ich światem oraz w podejmowanie działań mających na celu jego zmianę. W tym sensie, rekonstrukcjonizm ma wiele wspólnego z pedagogiką krytyczną, rozwijaną przez takich myślicieli jak Paulo Freire, który podkreślał, że edukacja powinna być procesem wyzwalań jednostki i grup społecznych spod opresji.

Z kolei postmodernizm, który zyskał popularność w drugiej połowie XX wieku, jest nurtem intelektualnym, który podważa podstawowe założenia nowoczesności, takie jak wiara w obiektywną prawdę, racjonalność, postęp oraz uniwersalne

wartości. Postmoderniści, tacy jak Jean-François Lyotard, Michel Foucault czy Jacques Derrida, krytykują tzw. wielkie narracje, czyli opowieści o historii, nauce czy tożsamości, które miałyby mieć uniwersalne znaczenie i wyjaśniać całość rzeczywistości. W kontekście edukacji, postmodernizm wprowadza sceptycyzm wobec tradycyjnych modeli wiedzy i autorytetu, proponując podejście bardziej pluralistyczne, które uznaje różnorodność perspektyw, tożsamości i doświadczeń.

Postmodernizm w edukacji wiąże się z podważeniem obiektywizmu wiedzy i nauki. Zamiast uznawać wiedzę za coś, co można obiektywnie poznać i przekazać, postmoderniści zwracają uwagę na to, że wiedza jest zawsze konstruowana społecznie i historycznie, a jej kształtowanie się zależy od władzy, ideologii oraz dyskursów, które dominują w danym czasie. W edukacji postmodernistycznej nauczyciel nie jest już postrzegany jako niekwestionowany autorytet, który przekazuje uczniom gotowe prawdy, ale jako osoba, która prowadzi dialog z uczniami, pomagając im zrozumieć różnorodność perspektyw i konstruować własne znaczenia.

Pedagogika postmodernistyczna stawia sobie za cel rozwijanie u uczniów krytycznej świadomości, umiejętności rozpoznawania różnych narracji oraz refleksji nad władzą i dominacją w społeczeństwie. W postmodernistycznym ujęciu edukacja nie polega na kształtowaniu ujednoliconej wiedzy i tożsamości, ale na uznaniu i promowaniu wielości głosów, poglądów i doświadczeń. Postmodernizm odrzuca także ideę jednego, linearnego modelu edukacji, zakładając, że proces uczenia się jest złożony, wieloaspektowy i nieliniowy, a każdy uczeń może podążać własną drogą rozwoju intelektualnego i emocjonalnego.

W kontekście rekonstrukcjonizmu i postmodernizmu, oba te nurty krytykują tradycyjny model edukacji, który opiera się na hierarchii, autorytarnym przekazywaniu wiedzy i pasywnym uczeniu się. Rekonstrukcjonizm kładzie jednak większy nacisk na aktywne działanie na rzecz zmiany społecznej, podczas gdy postmodernizm skupia się na refleksji nad relatywizmem,

różnorodnością i konstrukcją wiedzy. Rekonstrukcjonizm opiera się na założeniu, że istnieje możliwość kształtowania bardziej sprawiedliwego społeczeństwa poprzez edukację, natomiast postmodernizm podważa takie uniwersalne cele, uznając, że każde społeczeństwo i każda jednostka mogą mieć różne wizje sprawiedliwości i prawdy.

Jednym z istotnych wyzwań, przed którymi stoją oba nurty, jest pytanie o to, jak połączyć refleksję nad kryzysem tradycyjnych form edukacji z praktyką pedagogiczną. Rekonstrukcjonizm, mimo że stawia sobie ambitne cele przekształcenia społeczeństwa, napotyka trudności w implementacji tych idei w konkretne struktury edukacyjne, zwłaszcza w obliczu oporu ze strony istniejących systemów politycznych i społecznych. Z kolei postmodernizm, który odrzuca wszelkie uniwersalne cele i prawdy, może spotykać się z krytyką za brak jasnych wskazówek, jak realizować proces edukacyjny w praktyce. Krytycy postmodernizmu często zwracają uwagę na to, że relatywizm postmodernistyczny może prowadzić do chaosu i dezorientacji w procesie kształcenia, w którym uczniowie nie mają żadnych stałych punktów odniesienia.

Rekonstrukcjonizm i postmodernizm oferują dwie odmienne, ale komplementarne perspektywy na edukację. Rekonstrukcjonizm postuluje aktywną rolę edukacji w kształtowaniu lepszego społeczeństwa, opierając się na założeniu, że istnieją pewne wartości i cele, które można wspólnie realizować. Postmodernizm natomiast podważa ideę uniwersalnych wartości i prawd, proponując bardziej pluralistyczne i relatywistyczne podejście do wiedzy i tożsamości. Oba te nurty mają swoje mocne strony oraz wyzwania, ale ich refleksja jest niezbędna dla rozwoju współczesnej pedagogiki, która musi odpowiadać na złożone i zmieniające się potrzeby współczesnego społeczeństwa.

praktyka w zarysie, Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 2012, s. 30-31

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.